

granados, marshall, Larrocha, zabaleta

De mestres a deixebles

La centenària Acadèmia Marshall de Barcelona compagina des de fa més de deu anys la pedagogia i l'ensenyament amb una programació estable orientada a la difusió i la promoció de nous intèrprets. Aquesta temporada, però, han presentat per primer cop un cicle sencer dedicat a la memòria d'Alicia de Larrocha, per il·luminar les seves facetes compositiva i pedagògica, tradicionalment a l'ombra del seu fulgor com a intèrpret. I en l'horitzó, albiren la commemoració del centenari de la mort del fundador d'aquesta escola i de tota una tradició pianística: **Enric Granados**, mort a les aigües atlàntiques el març de 1916.

TEXT

Jordi Martí Fabra

FOTOS

Arxiu 440CLASSICA

Aquesta història de mestres i deixebles del piano arrenca amb un nom de llegenda, Enric Granados. Nascut a Lleida i crescut a Barcelona després de passar uns anys a Tenerife, aquest fill de militar cubà i enamorat de la música no només va deixar una significada obra pianística, encapçalada per la suite *Goyescas* (1911). També es va preocupar de plantar la llavor d'una escola pianística a la capital catalana que aniria perllongant-se a través del segle passat i que arriba ben viva fins als nostres dies.

Granados, com Isaac Albéniz, va ser deixeble del barceloní Joan Baptista Pujol abans d'esdevenir mestre. I també com Albéniz, va passar per la capital cultural del moment, París, i va seguir els passos de Felip Pedrell mirant d'extreure tot el potencial líric del substrat musical ibèric. A aquest substrat, els estudiosos hi superposen l'empremta i la fascinació envers el gran romanticisme europeu de Robert Schumann i Frédéric Chopin. Però més enllà de la música, el rotund món estètic del pintor aragonès i universal Francisco de Goya –més el dels primers temps coloristes que no pas el de la foscor final– va fascinar Enric Granados com cap altra manifestació artística. De totes aquestes influències en sortiria un estil i tota una marcada voluntat expressiva que el compositor es va preocupar de transmetre a músics més joves.

Efectivament, al mateix temps que la seva obra pròpia començava a despuntar per damunt de la seva interpretació dels clàssics, Granados va fundar el 1901 a Barcelona una acadèmia musical, inicialment anomenada Acadèmia Granados, per a "la formació i perfeccionament dels pianistes", on parava una atenció especial a la pulsació i l'ús del pedal. Perquè el mestre, que el 1912 va publicar el seu *Método práctico para el uso de los pedales del piano*, atorgava a l'ús adequat dels pedals una importància central en la interpretació pianística, i així ho inculquen encara avui a l'acadèmia que el compositor lleidatà va fundar.

VIATGE FATAL

Quan Granados es va haver d'enfrontar a la seva aversió a la navegació i es va embarcar cap a Amèrica per dur la seva adaptació operística de les *Goyescas* a la Metropolitan Opera House de Nova York, les regnes de l'acadèmia les va assumir el seu deixeble predilecte i col·laborador Frank Marshall. Aquest mataroní d'ascendència anglesa, nascut el 1883, no només era l'alumne avantatjat d'Enric Granados, sinó que des del 1907 exercia com a subdirector de l'acadèmia. Poc es devia pensar Marshall que la dramàtica i pintoresca mort del seu mestre l'abocarien a la direcció definitiva del centre.

La direcció de l'Acadèmia Marshall s'ha anat transmetent entre mestres i deixebles

Les circumstàncies del final de Granados són ben conegudes: el 24 de març de 1916, amb 48 anys, va morir a les fredes aigües del Canal de la Mànega, quan el torpede d'un submarí alemany va enfonsar el ferri Sussex, de fabricació anglesa i bandera francesa, en confondre'l amb una embarcació que transportava explosius. Desgraciadament, Europa estava empantanegada en plena Gran Guerra i Enric Granados va ser víctima d'una mala passada del destí: havia de tornar dels Estats Units a Europa a bord d'un vaixell espanyol i neutral. Però el president nord-americà Woodrow Wilson el va requerir a la Casa Blanca per fer un recital, i aquest fet el va obligar a ajornar la tornada a casa. Finalment va agafar un vaixell anglès fins a Liverpool, i allà va enllaçar amb el *Sussex*, que acabaria torpedinat.

La vida de Granados i el seu desafortunat final el recull un bon documental, *Granados, el color de la música* (Marc Prats, 2002). Pel que fa a la història de l'escola pianística que ell va fundar, la referència és el llibre *Acadèmia Granados-Marshall: 100 anys d'escola pianística a Barcelona*, escrit per la periodista Mònica Pagès i publicat per l'editorial Taller l'any 2000.

ALUMNES PREDILECTES

Després de la mort d'Enric Granados, Frank Marshall va assumir la direcció de l'acadèmia, que també acabaria prenent el nom del nou director. A més, Marshall, que va ser notable concertista però va destacar especialment com a pedagog, va ampliar l'àmbit d'ensenyament més enllà del piano. Al llarg dels anys, el centre va ser planter de pianistes destacats no només per la interpretació, sinó també per la pedagogia musical.

Paquita Madriguera, Baltasar Samper, Rosa Sabater i Alcía de Larrocha en són una bona mostra. I a banda de les tecles, cal citar també la soprano Conxita Badia, que va estudiar de nena amb Granados i amb Marshall. Va ser precisament Enric Granados el responsable que Badia es decantés pel cant i no pel piano. I anys després, la cantant va gravar amb la seva amiga Alcía de Larrocha les *Tonadillas* i les *Amatorias* del seu primer mestre.

I va ser precisament De Larrocha –que també va deixar gravacions de Granados que han esdevingut referència– qui, com a alumna predilecta, va assumir la direcció de l'acadèmia en morir Marshall el 1959. La cèlebre pianista barcelonina es va mantenir al capdavant de l'acadèmia durant més de mig segle, tot i que les obligacions de la seva exigent carrera com a concertista van fer que delegués la direcció a Juan Torra, Mercedes Roldós, Carlota Garriga i la pianista donostiarra Marta Zabaleta, que va acabar assumint la direcció quan va morir Alcía de Larrocha, el 2009, als 86 anys.

PECATS DE JOVENTUT

El 25 de setembre passat es van complir cinc anys de la mort de De Larrocha. Per commemorar-ho, aquesta temporada l'Acadèmia Marshall ha engegat el Cicle Alcía de Larrocha, amb la participació dels seus deixebles, provinents d'arreu del món. Tots els concerts d'aquest programa, que va començar el novembre passat i que durarà fins al proper juliol, tenen lloc a la Sala Alcía de Larrocha de l'Acadèmia Marshall.

Dins aquest cicle mereix un punt i a part la presentació del disc *Pecados de juventud*, de Marta Zabaleta, encara amb data per determinar. Aquest enregistrament –que es publicarà també en partitures, a càrrec de l'editorial Boileau, que ja va preparar la integral revisada de Granados amb motiu del centenari de l'Acadèmia– permetrà que vegin la llum una sèrie de peces que Alcía de Larrocha va compondre en la seva joventut, entre els 14 i els 30 anys, i que, bé per vergonya o bé per autoexigència, no va voler publicar en vida. La cèlebre pianista anomenava aques-

▲▲ Marta Zabaleta: “Els discos de De Larrocha van ser dels primers d'entrar a casa” ▼▼

tes composicions els seus 'Pecats de joventut', i així és com es titularà el treball.

“Ella no els volia mostrar –explica Cíntia Matamoros, gerent de l'Acadèmia Marshall–, però sí que va donar permís perquè se'n fes el que es cregués més convenient després de la seva mort.” El disc, d'alguna manera, serà la cirereta del pastís en un cicle que pretén aportar llum i un major coneixement a la seva figura. “Hem contactat amb alumnes seus, especialment de la darrera etapa, quan ella ja no viatjava tant com a concertista –explica Matamoros–, i formen tota una generació brillant que va aprendre molt amb

D'Alcía de Larrocha a Enric Granados

El cicle d'homenatge a Alcía de Larrocha a l'Acadèmia Marshall tindrà com a punt culminant la presentació dels seus *Pecados de juventud* a càrrec de la que va ser la seva alumna predilecta i actual directora de l'acadèmia, Marta Zabaleta. “Els seus discos van ser dels primers a entrar a casa, i la seguia a tots els concerts que podia”, recorda la pianista de Sant Sebastià. El cicle servirà a més de pòrtic de l'Any Enric Granados, que commemorarà els cent anys de la mort del compositor, el fons personal del qual es conserva a la Biblioteca de Catalunya, a Barcelona, inclosos la seva correspondència amb mestres com Pau Casals i el seu emblemàtic piano Pleyel, regalat pel mateix Ignaz Pleyel al compositor el 1911.

▲▲ Cíntia Matamoros: “Ara cal reivindicar Alícia de Larrocha com a compositora i com a pedagoga” ▼▼

El Cicle Alícia de Larrocha va arrencar el passat 6 de novembre amb el concert de la nipona Yoko Suzuki, que ha editat el treball *Japanese Piano* (Columna Música, 2014), i va obrir amb un programa centrat en Enric Granados, Isaac Albéniz, Frederic Mompou, Xavier Montsalvatge i Manuel de Falla. El testimoni de Suzuki segueix la línia de la resta de músics que han passat per l'acadèmia i que ara participen al cicle. Ella explica que va arribar a Barcelona des del Japó el 2001 per estudiar a l'Acadèmia Marshall: “Admirava molt l'Alícia i somiava poder fer classes amb ella. Una setmana després d'arribar em va fer la seva primera classe. Jo no parlava gens d'espanyol, però ella m'ensenyava molt amablement, tocant ella mateixa. Vaig seguir-hi fent classes amb fins al final. Ella havia estat el meu somni abans i seguia sent-ho quan ens va deixar”.

El segon concert programat va ser el 4 de desembre amb la pianista Katia Michel i el violoncel·lista Peter Schmidt. Per al 12 de febrer hi ha prevista l'actuació del Duo Curbelo, integrat pels germans bessons Oliver i José María Curbelo. “Alícia de Larrocha era de les poquíssimes persones que ens va saber distingir des del primer moment, i sempre hi afegia que érem molt diferents, fins i tot a l'hora de tocar”, recorden ells. El 12 de març actuarà la pianista Ayazo Fujiki; el 9 d'abril el pianista Raimon Garriga farà duo amb el violoncel·lista Ramon Bassal; el 7 de maig serà el torn d'Alba Ventura interpretant tres sonates de Beethoven; l'11 de juny Luis Fernando Pérez combinarà peces de Granados i Mompou, i el 9 de juliol clourà el programa el duo format pel pianista Mac McClure i la mezzosoprano Maria Martins.

ella. El cicle serveix així no només d'homenatge, sinó per mostrar dues facetes molt desconegudes d'Alícia de Larrocha: la de compositora, amb *Pecados de juventud*, i la de pedagoga, amb tots els deixebles que han desenvolupat bones carreres a partir dels seus ensenyaments. Ara era el moment de treure aquestes facetes a la llum.”

Cíntia Matamoros conclou que el cicle i l'edició discogràfica representen la reunió dels tres vessants que s'han anat manifestant, amb diversa intensitat, en la tradició d'aquesta història de professors i deixebles: “Granados va destacar principalment com a

compositor, Marshall era per damunt de tot pedagog, i De Larrocha va passar a la història com a grandíssima intèrpret de piano. Ara mirem d'abastar per igual aquests tres vessants”.

Des del 2002 l'Acadèmia Marshall organitza una programació estable i conferències amb la missió fundacional de promoure els joves artistes i difondre el patrimoni musical hispànic. Però no ha estat fins aquesta temporada que han engegat un cicle sencer, organitzat amb una visió de conjunt i amb una idea global que el vertebrava.